

Asia: VN/6181/2021

Pelastusalan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toimintaohjelmaluonnos, tasa-arvoinen ja yhdenvertainen pelastustoimi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SPEK kiittää mahdollisuudesta olla mukana tärkeässä pelastusalan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmässä. Ohessa muutama huomio lausuntoluonnokseen.

Sopimuspalokunnat, sivu 10: ”Sopimuspalokunnissa on myös jonkin verran maahanmuuttajataustaisia henkilöitä toiminnassa. SPEKin Maahanmuuttajia palokunnissa-projektin mukaan 35 sopimuspalokunnassa on maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.”

SPEKin Osallistava turvallisuus maahanmuuttajille -hanke on kyselytutkimuksin selvittänyt maahanmuuttajataustaisten palokuntalaisten määriä, osallistumista ja koulutustasoa eri palokunnissa. He ovat aliedustettuina väestöosuuteensa nähden. Toimijoina maahanmuuttajataustaisesta palokuntalaisesta voi olla yllättävääkin apua sekä kulttuurin tuntemuksen, että kielen osaamisen vuoksi.

Kohdassa 2.3. Kyselyvastauksissa tuotiin esille ehdotus siitä, että pelastusalalla tulisi soveltaa entistä enemmän ”Sopivaa työtä kaikille” –ajattelua. Esimerkiksi neuvontaan ja paloturvallisuuteen liittyvissä tehtävissä erilaiset näkökulmat voivat edistää onnettomuuksien ennaltaehkäisyä. Vammaisuus ei estä auttamasta muita ihmisiä, päinvastoin: vammaisuuden ymmärtäminen voi helpottaa sopivien tehtävien löytämistä.

Olisi hyvä mainita myös maahanmuuttajat, joiden oman kulttuurin tuntemus olisi hyödyllistä etenkin turvallisuusviestinnän kohdentamisessa oikein ja heidän osallisuutensa sekä yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Joidenkin vähemmistöryhmien osalta voi olla tarpeen erikseen rakentaa luottamusta erityisesti silloin, jos luottamus viranomaisiin on heikkoa. Järjestöjen avulla voisi rakentaa luottamusta erillisten tapaamisten, kuulemisten tai työpajojen kautta.

Yhtenäiset toimintatavat ja tuki myös sopimuspalokuntakentälle maahanmuuttajien kohtaamisessa asiakkaina, jäsenrekrytoinnissa ja kouluttamisessa sekä turvallisuustarkastusten tekemisessä olisi tärkeää. Pelastuslaitosten kannattaisi hyödyntää laajaa yhdistysverkostoa yhteistyön syventämisessä.

SPEKissä toimintaohjelmaluonnoksen käsitteivät myös ensin Palokuntien palvelutyöryhmä, jonka jälkeen Palokuntatoimikunta. Palvelutyöryhmän ja Palokuntatoimikunnan huomiot:

Kohdassa 4 Ohjelman toteutus, viestintä ja seuranta vasta ilmenee, että luonnoksen laatinut tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä toimii toimenpideohjelman toimeenpanevana ja seuraavana tahona. Tämän pitäisi ilmetä joko johdannossa tai viimeistään kohdassa 1.1., jossa olisi maininta, että työryhmän toiminta jatkuu eikä päättynyt toimintaohjelman laatimiseen.

3.2 Johtajuus ja osaamisen kehittäminen kohdassa ensimmäisen toimenpide-ehdotuksen pilotoinnissa olisi hyvä olla ainakin alustava aikataulu tai jokin määräaikatavoite.

Kohdan 4 kolmannessa kappaleessa mainittu toimenpiteisiin ryhtyminen viivytyksettä on tarkoituksen mukainen, mutta tarpeeton, koska ensin on tehtävä pilotti, josta malli hyödynnetään niin pelastuslaitoksiin kuin sopimuspalokuntakenttäänkin, kuten kappaleessa myöhemmin myös mainitaan.

3.2 Johtajuus ja osaamisen kehittäminen kohdassa toisen toimenpide-ehdotuksen valtakunnallisessa koulutussuunnitelmassa ja -aineistossa olisi myös hyvä olla alustava aikataulu tai jokin määräaikatavoite.

Kohdan 3.3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun ensimmäisessä toimenpide-ehdotuksessa lukee ”Jokainen pelastusalan viranomainen”, jonka pitäisi olla ”Jokainen viranomaistaho tai -työryhmä. Nyt merkinnästä tulee mielikuva, että yksittäisen pelastusviranomaishenkilön tehtävänä on arvioida yhteistyössä...

Kohdan 3.3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun kolmannessa toimenpide-ehdotuksessa lukee ”Pelastusalan organisaatio nimeää tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta vastaavan henkilön sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyöryhmän.” Tämä sekoittaa asiaa, kun edellä mainitusti luonnoksen laatinut työryhmä on samanniminen. Esitys sanamuodoksi kohtaan on: ”Pelastusalan organisaatio nimeää omaan organisaatioonsa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta vastaavan henkilön sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyöryhmän, joka päivittää ja pitää yllä keskustelua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä kiinnittää huomiota ja tutkii tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tehden tarvittaessa tarvittavat edistämistoimenpiteet omassa organisaatiossaan.”

Kohdan 3.3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun viidennessä toimenpide-ehdotuksessa lukee ”Suositellaan käyttönotettavaksi kaikille pelastusalan yhdenvertaisuutta edistävillä toimijoille yhdenvertaisuuden arvioinnin työkalun käyttöönottoa.” Tuleeko pilotoinnin tuotoksena tämä työkalu?

Kohdan 3.3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun kuudennessa toimenpide-ehdotuksessa lukee ”Tuetaan sopimuspalokuntien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä yhdessä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmän, alan järjestöjen ja pelastuslaitosten toimesta.” Esitys sanamuodoksi kohtaan on: ”Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmän, alan järjestöjen ja pelastuslaitosten toimesta tukevat yhdessä sopimuspalokuntien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.”

Kohdan 3.4. Työolot, palkkaus ja etuudet toimenpide-ehdotuksissa on käytetty termiä pelastustoimen organisaatiot. Kuitenkin johdannossa on mainittu:” Pelastusalalla tarkoitetaan tässä julkaisussa koko toimialaa mukaan lukien alan järjestöt ja sopimuspalokuntasektori. Viitatessa pelastustoimeen tässä julkaisussa tarkoitetaan viranomaisorganisaatioita, joita koskevat erityiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslaisia säädetyt velvoitteet.” Kuuluuko pelastustoimen organisaatioihin sopimuspalokunnat vai ei? Esitys sanamuodoksi Häirintää koskeviksi toimenpide-ehdotuksiksi, että käytetään johdonmukaisesti termiä ”Pelastusalan kaikilla toimijoilla” kaikissa kolmessa kohdassa, silloin määritelmä sisältää myös sopimuspalokuntasektorin.

Kohdan 3.4. Työolot, palkkaus ja etuudet ensimmäisessä häirintää koskevassa toimenpide-ehdotuksessa lukee ”Pelastustoimessa kaikilla toimijoilla tulee olla käytössään häirintätilanneohjeet ja -menettelyt.” Tuleeko pilotoinnin tuotoksena nämä ohjeet- ja menettelyt?

3.4. Työolot, palkkaus ja etuudet kohdan Virkavaatteita ja varusteita koskevat toimenpide-ehdotuksen ensimmäistä kohtaa palvelutyöryhmä pitää erityisen kannatettavana.

3.6. Palokuntanuorisotyön toimenpide-ehdotusta palvelutyöryhmä piti erityisen kannatettavana ja esittää, että jälkimmäinen virke erotetaan omaksi kohdakseen kolme. Esitys lisäykseksi kohtaan kaksi: ”Nuorisotoimintaa tekevien sopimuspalokuntien tulee vuosittain pyytää uusista nuorten kanssa toimivista henkilöistä vapaaehtoisten rikostaustan selvitys.”

Jaatinen Petri
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö

Sovanen Timo
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK